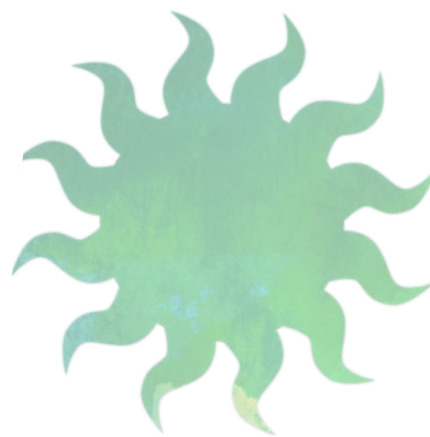

Průvodce pro rodiče – přírodní a venkovní výuka v mateřské škole

Pro všechny, kteří používají nebo by rádi
začali používat venkovní výuku

Výstup je součástí projektu Erasmus+ č. 2019-1-SK01-KA201-060775 s názvem Vzdělávat se venku – podpora dovedností manažerů předškolních zařízení v outdoorovém vzdělávání a péči – TAKE ME OUT II. – Šťastné dětství se odehrává venku – STEP HIGHER

Název: Outdoorová edukácia v materskej škole, Sprievodca pre rodičov

Partner projektu: Danish Nature Approach (DNA)

Autoři: Trine Andreassen, Søren Emil Markeprand

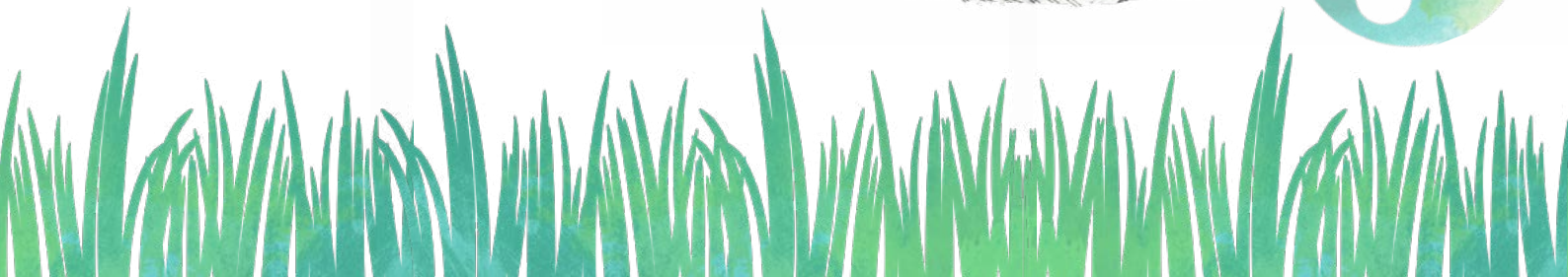
Recenzenti: Mgr. Vladimír Fedorko, PhD., Mgr. Ing. Vladimír Gerka, PhD.,
Mgr. Vladimír Piskura, PhD., PaedDr. Monika Miňová, PhD., Mgr. Milica Sabol, PhD.,
Margery Lilienthal, Anna Liisa Tamm, PhDr. Roman Kroufek, PhD., Mgr. Barbora
Lanková, Ing. Jozef Kahan, PhD., Mgr. Hana Uhrínová, PaedDr. Adriana Kováčová,
Mgr. Janka Sýkorová

Garafická úprava: Richard Weber

Jazyková korektura: Publikace neprošla jazykovou korekturou

Prezentované názory jsou názory
partnerství projektu TAKE ME OUT II
a nemusí vyjadřovat názory EU.

Vydalo INAK, oz, Kremnica,
2022
ISBN: 978-80-974377-3-2

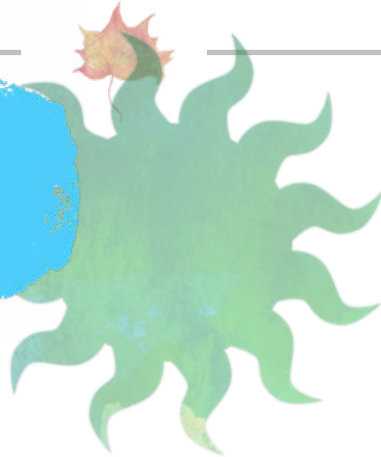

Obsah

1) Úvod.....	1
1.1 Důvody k využívání přírody a pobytu venku.....	2
1.2 Obavy.....	3
1.3 Cíl/účel tohoto průvodce:.....	3
1.4 Proč příroda a život venku.....	4
1.5 Každodenní život s přírodou a život venku.....	7
2) Jak jako rodina podporujete přírodu a pobyt venku.....	11
3) Přírodní přístup.....	15
4) Jak začít.....	17
5) Umístění.....	20
5.1 Venku.....	20
5.2 Uvnitř.....	22
5.3 Semínkové projekty.....	23
5.4 Vaření.....	24
6) Vybavení do přírody a pro aktivní pobyt venku.....	25
6.1 Batoh.....	26
6.2 Čepice a rukavice.....	26
6.3 Termo oblečení.....	27
6.4 Obuv.....	27
6.5 Kombinéza do sněhu.....	28
6.6 Oblečení do deště.....	28
6.7 Učení a učební osnovy.....	29
6.8 Hra a její důležitost.....	34
7) Legislativa, zákony a pravidla.....	37
8) Riskantní hra a bezpečnost.....	39
8.1 Riskantní hra.....	40
9) Často kladené dotazy.....	43
9.1 Otázky ohledně hygieny, pohody, jídla a spánku.....	43
9.2 Otázky ohledně oblečení a vybavení.....	46
9.3 Otázky ohledně aktivit, rutiny/denního programu.....	49

1) Úvod

Proč máte právě teď tohoto průvodce v rukách?

- Možná máte pocit, že musí existovat nějaký jiný způsob uvažování o pohodě dětí, jejich štěstí, učení a rozvoji...
- Možná jste již slyšeli o venkovní výuce a myslíte si, že přišel čas na změnu přístupu...
- Možná jste slyšeli o environmentální výchově a myslíte si, že by mohlo být skvělé jít novou cestou, kde se další generace naučí lépe pečovat o naši krásnou planetu a svět...
- Možná se zajímáte o to, co se děje ve výchově po celém světě a chcete být součástí nového hnutí s cílem změnit způsob, jakým o vzdělávání přemýšlíme...
- Možná prostě chcete aby děti měly šťastné dětství...
- Možná vám učitelé v jeslích/školce, kam vaše dítě chodí, řekli, že chtějí trávit více času s dětmi venku a vy jste zmatení, protože nevíte, co očekávat a proč to tak chtějí, a máte strach, že se vaše dítě ušpiní a/nebo onemocní...

Pokud se ztotožňujete s jedním nebo více z uvedených tvrzení – doporučujeme vám pokračovat ve čtení tohoto průvodce. Pak se snad přestanete bát a nadchnete se pro přírodu alespoň tolik jako my...!

1.1 Důvody k využívání přírody a pobytu venku

Svět se rychle mění a mění se také kompetence a dovednosti, které budou v budoucnu třeba – a příroda tyto dokonale podporuje. Výzkum dokládá, že děti, které tráví čas venku, jsou kreativnější, lepší v kritickém myšlení, lepší v řešení problémů, mají lepší sociální dovednosti a další kompetence důležité pro budoucnost. Děti, které tráví čas venku, mají navíc lepší fyzické a duševní zdraví i celkovou pohodu.

„Kreativita se stane jednou ze tří hlavních dovedností, které budou pracovníci potřebovat. S lavinou nových produktů, nových technologií a nových způsobů práce, se budou pracovníci muset stát kreativnějšími, aby mohli z daných změn těžit.“ (Future of Jobs Rapport, Světové ekonomické fórum, 2020).

Příroda podporuje kreativitu
Když jsme delší dobu v přírodě, naše zvědavost a množství nápadů roste a my se stáváme flexibilnější ve svých

myšlenkových vzorcích. Je klíčové, abychom své úkoly, projekty, překážky atd. mohli vidět novým způsobem a vymýšlet tak nové nápady a řešení. V následujícím textu podrobněji popíšeme, jak může příroda pomoci podporovat myšlenky charakteristické pro tvůrčí proces.

(http://natur-vejleder.dk/wp-content/uploads/2016/03/september_2015_kreativitet.pdf)

Děti dnes v porovnání s minulostí tráví mnohem více času uvnitř a mají nedostatek zážitků v přírodě. Děti se učí aktivně, za použití těla a smyslů, proto příroda poskytuje fantastické příležitosti pro jejich učení a rozvoj.

1.2 Obavy

“Učitel ve školce, kam chodí moje dítě, mi řekl, že chtějí trávit více času s dětmi venku a já mám obavy, protože by se moje dítě mohlo ušpinit nebo zranit. Může se nastydnout nebo onemocnět, být hladové nebo se nic nenaučí. . . není zvyklé být venku. . .”

Je zcela normální, že má rodič obavu o prosperitu, vývoj a vzdělání svého dítěte. Vzdálili jsme se přírodě, protože mnoho z nás žije ve městě a příroda se nám zdá daleko. Přesto jsme součástí přírody a je důležité, aby se naše děti s přírodou propojily a nacházely radost a štěstí v tom, že tráví více času venku.

V tomto průvodci se vás pokusíme informovat o výhodách outdoorového (venkovního) vzdělávání a snad zmírníme některé vaše obavy.

1.3 Cíl/účel tohoto průvodce

Naším cílem v tomto průvodci je:

- poskytnout vám informace o vzdělávání v přírodě a outdoorovém vzdělávání
- odpovědět na některé z vašich otázek
- odstranit některé z vašich obav
- poskytnout vám informace, abyste mohli podpořit školku a změnu směřující k pobytu venku

1.4 Proč příroda a život venku

Všichni mluví o tom, jak je prospěšné být v přírodě nebo alespoň být venku.

Ale pokud se zeptáte náhodného kolemjdoucího, proč je tak dobré být v přírodě, pravděpodobně se vám dostane odpovědi „protože čerstvý vzduch je dobrý“.

To je sice pravda, ale důvodů je mnohem více.

Když pro své dítě vyberete školku nebo školu se zaměřením na přírodu nebo pobyt venku, vybíráte si instituci, kde upřednostňují trávení většiny času venku. Když se v mateřské škole nebo ve škole rozhodnou trávit čas venku, děti mají příležitost dostat se na čerstvý vzduch a získat smyslové zážitky.

Jen si vzpomeňte na pocit, kdy vám kapky deště přistály na tváři, slunce vás hřálo na kůži, na zvuk ptáků, vůni květin nebo čerstvě posečené trávy, chuť bobulí, které jste si sami nasbírali, pohled na světle zelené rašící listy nebo pocit klidu, když je všechno pokryté sněhem.

Tyto senzorické zážitky, které dítě získává venku, jsou často kombinací vnímání několika smysly, díky nimž je zážitek

mnohem hlubší a lépe zapamatovatelný, což usnadňuje následné učení.

Na rozdíl od učení, které se často odehrává uvnitř, kde jsou často ve hře jen jeden nebo dva smysly, tj. zrak a sluch. Tam je poskytováno spíše jednorozměrné učení, které se v mozku neukládá tak dobře jako učení vícerozměrné.

Nejde ale je o učení jako takové, i tělo dítěte se ve venkovním prostoru vyvíjí jinak než v místnosti uvnitř.

Představte si například, že musíte balancovat na podlaze. Je to složité a vyžaduje to praxi, ale jakmile se to jednou naučíte, podlaha se již nemění a zkušenost tak zůstává povrchní.

Pokud ale balancujete na kmeni padlého stromu, musíte se přizpůsobovat a pracovat se svým tělem vědoměji, abyste překonali výzvu. Musíte promýšlet do hloubky nejlepší způsoby, jak toho dosáhnout atd. Pokud jste dítě, zvyšuje se tak i vaše sebevědomí a schopnost překonávat překážky a možná i schopnost pomáhat ostatním je překonávat, je-li zapojeno více dětí různého věku a vývojového stupně. Díky tomu je

zkušenost z učení se obohacena o všechny tyto rozměry, stává se cennější a trvalejší a poskytuje něco, čeho se dá uvnitř dosáhnout jen stěží.

Když si vyberete školku nebo školu, která se zaměřuje na přírodu, děti opravdu přírodu poznají.

Aby děti poznaly přírodu a mohly s ní získat opravdové, hlubší spojení, musí ji cítit, objevit, jak voní, chutná, zní a vypadá. Musí poznávat přirozené procesy, které se odehrávají ve vztahu ke zvířatům, stromům a rostlinám kolem nich a také pochopit spojení nás lidí s tím vším.

Seznámí se s ročními obdobími a změnami počasí a prostřednictvím osobní zkušenosti se naučí přírodu milovat a vážit si jí. Začnou tak i lépe rozumět sami sobě a najít v tom všem své místo.

Ve školce nebo škole, která je zaměřena na přírodu, existuje mnoho příležitostí pro tyto druhy zážitků, protože zde děti prožívají radost ze skákání v kalužích, hraní s blátem, sněhem a mokrým listím – na stejné úrovni jako když cítí slunce a ranní rosu nebo teplý písek mezi prsty.

Tyto děti mají možnost lézt po stromech, balancovat na jejich kmenech, hrabat,

dělat vodní kanály, stavět jeskyně a schovávat se ve stromech.

Mají příležitost sbírat hmyz a poznávat ho, hrát si se suky z hromady palivového dřeva a zkoumat a obracet všechny, které zvládnou.

Mohou také dostat příležitost uvařit si na táborovém ohni a užít si oběd venku zejména v létě.

Děti se dobře baví, když jsou venku a mohou se mnohem volněji pohybovat, když jsou v přírodě. I proto si mohou hrát, rozvíjet se a upevňovat mezilidské vztahy prostřednictvím různých herních možností.

Zvyšuje se jim tak sebeúcta, protože se učí v přírodě a trénují, aby se zlepšily. Jejich komunikativní dovednosti se v přírodě zlepšují, protože se učí i obtížná slova, která jsou s přírodou spojená. Ale je toho ještě mnohem více, co se děti učí prostřednictvím svých smyslů, takže když se smyslové zážitky propojí s jazykem, děti si vyvinou přesnější vyjadřování s větší slovní zásobou.

Navíc:

- rozvíjejí i své sociální dovednosti,
- zdokonalují se v komunikaci s vazbou na sociální dovednosti,
- posiluje se jejich motivace,
- mohou se zlepšit v řešení problémů a konfliktů,
- zvyšuje se jejich fyzická aktivita, jsou šťastnější a zdravější,
- rozvíjí se jejich kreativita a představivost,
- získají mnoho pozitivních zážitků a vzpomínek, které pozitivně ovlivní jejich budoucí život,
- je podpořen jejich svědomitý přístup k přírodě a životnímu prostředí.

1.5 Každodenní život s přírodou a život venku

Když si jako rodič vyberte mateřskou školu nebo školu se zaměřením na přírodu, můžete očekávat, že vaše dítě bude trávit venku mnohem více času, než kdybyste si vybrali tradiční školu. Nemělo by být žádných pochyb o tom, že většina dětí přirozeně ráda tráví čas venku – je zde spousta prostoru pro rozvoj – k běhání, skákání, zkoumání a používání vlastního těla i smyslů. Pobyt venku je zdravý a prospěšný pro pohodu a vývoj dítěte a zároveň poskytuje příležitost ke spoustě pozitivních zážitků a poznávání.

Ve srovnání s tradičními školkami je zde ale velký rozdíl v tom, jak může den vašeho dítěte vypadat.

V této části se vám pokusíme přiblížit, jak může vypadat život ve školce zaměřené na přírodu a pobyt venku.

V individuálních nabídkách školek a škol zaměřených na přírodu jsou různé možnosti jejího využití – záleží mimo jiné na venkovních plochách a dostupnosti parků a dalších příležitostech v okolí, které

konkrétní prostředí má. Je samozřejmě rozdíl mezi školkou umístěnou uprostřed lesa nebo v městské zóně. Ale bez ohledu na možnosti přístupu do přírody, vždy je možné využít outdoor a přírodu – nejdůležitější je, ujistit se, že se děti dostanou ven.

Každý den začíná tím, že předáte dítě pedagogům. V závislosti na tom, zda je brzy ráno nebo později, bude mít vaše dítě možnost pomalu začít den a případně si hrát nebo dělat nějaké vlastní aktivity s vrstevníky.

Když se dostaví většina dětí, začíná ranní setkání.

Zde se děti dozví, co se bude během dne dít a zároveň děti i zaměstnanci uvidí, kdo je dnes ve školce přítomen.

Často si také zazpívají píseň, která ideálně obsahuje fakta podporující všechny, kdo se text učí.

A pak děti dostanou svačinu.

Učitelé tak ví, že děti mají nějaké jídlo v žaludku a jsou připravené na výzvy a zážitky dne. Na ranní shromážděním připraví personál děti na denní program; co by se mělo dít v rámci aktivit, projektů a podobně.

Je důležité, aby děti měly energii a neměly hlad, když odchází ven na školní dvůr nebo do přírody. Proto zde mají svačiny a výživná jídla vysokou prioritu. Poté začíná aktivita.

V individuálních nabídkách školek jsou různé možnosti využití přírody a venku – záleží mimo jiné na venkovních plochách a dostupnosti parků a dalších příležitostí v okolí.

Jak již bylo řečeno, je samozřejmě rozdíl mezi mateřskou školou nebo školkou umístěnou uprostřed lesa a v městské zóně. Ale bez ohledu na možnosti přístupu do přírody, vždy je možné využít outdoor a přírodu, v jakémkoli kontextu – nejdůležitější je, ujistit se, že děti dostanou příležitost být venku.

Aktivity mohou být kreativním procesem, kdy děti venku v okolí, na hřišti nebo v lese a hledají přírodní materiály, které mohou použít pro své umělecké dílo. Zde je důraz kladen na pozornost dětí a na jejich schopnost myslet kreativně. Zároveň děti používají

své tělo při běhání a hledání různých materiálů.

Je zde také příležitost zapojit děti do rozhodnutí přijatých pro daný den a děti mají příležitost říci a sdílet své myšlenky a nápady. Jedná se tedy o součást formování demokratického přístupu a chování, učení se být součástí skupiny a podílet se na rozhodnutích, která se děti týkají.

Může se stát, že děti v rámci svých aktivit a procesu učení, musí pomáhat s přípravou jídla a podílet se na vaření, které může také probíhat venku na ohni. Jejich zapojení do procesu vaření dává dětem pocit vlastnictví. Učí se o různých druzích potravin a to jim dodává odvahu ochutnat nové věci a zároveň se učí bezpečně zacházet s kuchyňským náčiním, například s nožem.

Naučí se také, jak rozdělat oheň a pravidla bezpečnosti.

Aktivitou může být i procházka do místního parku a lesa a zde „jen“ volná hra.

Když děti dostanou možnost volné hry, nastartuje to jejich fantazii. Staví doupata, jeskyně, zkoušejí si různé role ve hře a navazují prostřednictvím hry nová přátelství.

Může se jednat o výlet k rybníku nebo lesnímu jezírku a chytání pulců. Když je kladen důraz na biologii, děti se učí porozumět přírodě, jejíž jsou součástí, a pečovat o ni. Učí se o životě i smrti a koloběhu, jehož součástí jsou všichni živí tvorové.

Může to být vycházka se sáňkami na nejbližší kopec a jeho sjíždění, když je sníh. Když spolu s dětmi sledujeme přírodu, učí se ocenit změny ročních období a vidět příležitosti i krásu v přítomném okamžiku, tedy v tom, co je nyní.

Mohou se také vydat na ptačí procházku, aby děti viděly a slyšely různé ptáky, kteří mohou být na hřišti, v bezprostředním okolí nebo v lese. Tato činnost je zaměřena na zbystření pozornosti dětí a na jejich smyslové vnímání. Děti si zároveň procvičí, jak být potichu, aby nevyplašily ptáčky.

Mohlo by se jednat i o zvedání kamenů nebo srážení kmenů stromů za účelem hledání hmyzu.

Pozornost je zde opět zaměřena na biologii a je zřejmé a přirozené mluvit o biodiverzitě a potravních řetězcích. Kdo ve skutečnosti koho jí?

Součástí takových aktivit a procesu učení je také to, aby si děti vybraly správné oblečení s ohledem na počasí.

Proto si děti procvičují pozorování počasí a hledání vhodného oblečení, které se právě hodí, a následně si je samy oblékají.

Správné oblékání vyžaduje dobře vyvinutou jemnou motoriku a koordinaci mezi rukou a okem, které je potřeba natrénovat, než to děti zvládnou samy. Proto je i této části činnosti věnováno hodně času.

Protože to dětem přináší pocit hrdosti a sebevědomí, když zažijí, že to samy zvládnou.

Jako rodiče můžete pomoci školce nebo škole a navrhovat vhodné venkovní prostory – nebo například pokud máte zahradu ji poskytnout dětem, aby ji mohly navštívit nebo se zde projít. Je také možné zorganizovat den, při kterém vy jako rodiče přijdete do organizace a pomůžete vybudovat vyvýšené záhony, zasadit květiny, vytvořit malá herní prostředí a vyzdobit dětské hřiště. Jako výchozí bod můžete použít materiály, které jsou tam k dispozici nebo materiály, které lze pořídit levně – podívejte se v koordinaci se školkou například na skleníky, vyvýšené záhony, europalety apod.

Po skončení aktivity se děti naobědvají, aby se jim vyrovnal energetický deficit. Pokud jde o potravinový plán, je mezi jednotlivými zeměmi i jednotlivými institucemi velký rozdíl.

Nicméně ve školkách nebo školách, které mají stravovací programy, se často k obědu podává teplé a výživné jídlo, aby byly děti syté a připravené na další část dne.

Pokud vaše školka nemá stravovací plán, je důležité, abyste jako rodiče zajistili svému dítěti dobrý a výživný balíček stravy dodávající energii, která vydrží dlouhou dobu.

Po obědě je připravena další aktivita. V některých zemích děti po obědě spí nebo mají hodinu polední klid. V jiných zemích je ale méně organizovaných aktivit a více volné hry po obědě.

I to patří k životu v mateřské škole se zaměřením na přírodu, protože panuje shoda, že děti potřebují čas a prostor, kde si mohou odpočinout, nebo čas, kde nejsou žádné požadavky dospělých. Během odpoledne jsou děti vyzvedávány rodiči a tím je dlouhý a rušný den u konce.

2) Jak jako rodina podporujete přírodu a pobyt venku

Jako rodina můžete udělat mnoho věcí pro podporu přírody a přístupu k ní. První věc, kterou můžete udělat, je vybrat si školku, která si cení života venku a váží si přírody.

Když to uděláte, můžete si být jisti, že vaše dítě stráví každý den dostatek času venku a bude poznávat přírodu a její úžasný svět.

A nejen to, zajistíte také, že si vaše dítě upevní znalosti jazyka, motoriku, předporozumění matematice, biologii a technice, protože to všechno příroda a prostředí venku poskytuje.

Zároveň se vaše dítě dostane na čerstvý vzduch a se zarudlými tvářemi se přirozeně unaví celodenním aktivním používáním těla.

Vybrat
školku
se

zaměřením na přírodu ale nestačí, protože záleží i na tom, jak vy jako rodiče doma o přírodě mluvíte, jak se k ní chováte, jak o ní pečujete a co svému dítěti předáváte skrze váš rodinný příběh.

Protože když my rodiče říkáme věci jako „Áaa, už zase prší“ nebo „Ach jo, jsi úplně špinavý“ nebo „to jsem rád, že teď nejsem v lese plném hmyzu“, nebo jestli sami považujeme „dívání na televizi za mnohem lepší odpočinek než výlet do přírody“, pak svému dítěti ukazujeme, že být venku je nudné, nechutné a děsivé a že být uvnitř je pro ně lepší alternativa, což samozřejmě, z mnoha důvodů a výhod, které může nabídnout jen pobyt venku a příroda, není pravda.

Vaše slova a vzorce chování mají velký vliv na to, jak vaše dítě přistupuje ke světu a jak jej vnímá. Proto je důležité o přírodě a pobytu venku mluvit pozitivně.

To můžete udělat tak, že řeknete například „Prší. Myslíš, že tam budou louže, do kterých budeš moct skákat?“

nebo „Jsi hodně špinavý, hrál sis s blátem?“ nebo „Našli jste v lese nějaká zajímavá zvířata nebo hmyz?“.

Když budete používat pozitivní slova a budete otevření přirozené zvědavosti vašeho dítěte, objevování nových věcí a získávání nových zkušeností v přírodě, vaše dítě si zažije, že příroda a pobyt venku jsou pozitivní a že vám může vyprávět, co venku zažilo, aniž by se setkal s negativitou.

Tak přispíváte k tomu, aby se vaše dítě učilo a milovalo přírodou a díky této lásce vaše dítě také pochopí, proč je tak důležité se o ni starat.

Prostě proto, aby i ostatní mohli mít stejné úžasné zážitky.

Je ale také důležité, abyste se vždy mluvili pozitivně o učitelích a pedagozích a to v i ve vztahu k venkovnímu kontextu.

Protože když vaše dítě musí jít ven a poznávat svět, může to být děsivé. Je tu tolik nových smyslových dojmů a tolik nových věcí, se kterými se musí vypořádat. A proto vaše dítě potřebuje mít možnost najít bezpečí u někoho, s kým je, což jsou právě učitelé, kteří s vaším dítětem tráví každý den spoustu času.

Protože by pro vaše dítě bylo obtížné hledat bezpečí a útěchu u někoho, o kom

jste vy nebo jiní mluvili špatně nebo s neúctou. Proto je důležité, abyste svému dítěti řekli, že učitelé jsou tu od toho, aby se o něj nebo o ni postarali a že za nimi může vaše dítě jít vždy, když se něco stane nebo když zažije něco, co ho nebo ji vyděsí. Protože pokud někoho respektujete a důvěřujete jim, vaše dítě v tomto spojení přirozeně najde také důvěru a bezpečí.

Nestačí však jen mluvit pozitivně o přírodě a učitelích, protože i s těmi nejlepšími příběhy může být příroda hrubá, studená a mokrá, a pokud vaše dítě nemá to správné oblečení a není vhodně vybaveno a nakloněno takovým zážitkům, můžou pak být méně pozitivní než za jiných podmínek.

Proto je také neuvěřitelně důležité, abyste svému dítěti poskytli správné, pohodlné oblečení s ohledem na roční období a počasí.

Není možné zkoumat přírodu, stavět doupata nebo si hrát s kamarády, když máte

mokré ponožky nebo vám omrzají prsty.

Většina školek má seznam oblečení, které by si vaše dítě molo přinést, když přijde do školky, a je třeba důrazně doporučit, abyste investovali do oblečení, které doporučují, aby vaše dítě mohlo být v teple a suchu, i když zrovna počasí ukáže svou nejhorší stránku. Oblečení a outdoorové vybavení nemusí být nutně drahé. Ve starším oblečení se vaše dítě i vy můžete méně obávat ušpinění a zablácení, což umožňuje víc opravdové zábavy, objevování a pohodlí venku. V tom, abyste své dítě správně vybavili, vám mohou pomoci i second handy.

Odborníci často mluví o čtyřech prvcích, které by měly být splněny, když jste v přírodě, aby byl zážitek dobrý.

O prvních třech jsme již hovořili:

1. Bezpečí. Ve smyslu, že vy jako rodiče mluvíte pozitivně o přírodě a učitelích, aby se vaše dítě s nimi venku

nebo v přírodě cítilo v bezpečí a vědělo, že v případě potřeby může vždy požádat o pomoc učitele.

2. Tepelný komfort. Jak jsme již zmínili, zde je důležité správné oblečení. Vaše dítě by se vždy mělo cítit příjemně a v teple, když je venku, tedy ne příliš teple ani chladně.
3. Třetí je sucho. Opět jde o oblečení, které musí vaše dítě chránit v různých povětrnostních podmínkách, včetně deště nebo sněhu.
4. A poslední, čtvrtý bod je pocit sytosti, protože vaše dítě si nemůže užívat pobyt venku a přírodu, když jde ven hladové a s nedostatkem energie, s nízkou hladinou cukru v krvi. V takovém případě by se dítě cítilo nepohodlně a unaveně. Pokud jde o únavu, dostatečný odpočinek při dobrém nočním spánku je pro vaše dítě také klíčový, aby si mohlo naplno užít pobyt venku.

Proto je potřeba, abyste se jako rodiče ujistili, že vaše dítě vždy přichází do školky nebo školy s plným žaludkem a ideálně po dostatečném nočním spánku. Dobrá snídane je dobrý základ, který vašemu dítěti umožní spálit spoustu energie, aniž by mu nebo jí byla zima. Proto před tím, než budete trávit během dne hodně času venku, doporučujeme snídani s celozrnnými výrobky, jako jsou ovesné vločky,

ovesná kaše nebo celozrnné pečivo, s bílkovinami, jako jsou vejce, uzeniny nebo proteinové mléčné výrobky, jako je skyr, sýr Cottage nebo plátky tučného sýra, stejně tak i některé zdravé tuky v podobě ořechů, avokáda nebo sýra.

Pokud má školka nebo škola stravovací plán nebo zajištěné stravování, nemusíte přemýšlet a starat se o další jídlo navíc, protože o něj nebo o ni bude postaráno. Pokud ale jídlo zajištěné není, je důležité zvážit i to, jaký druh jídla zabalíte dítěti sebou.

Znovu musíte myslet na to, že se musí jednat o jídlo, které zasytí, udrží hladinu cukru v krvi na dlouhou dobu a dodá energii. Proto můžeme doporučit stejné jídlo jako na snídani, tedy celozrnné výrobky, bílkoviny a zdravé tuky a také nějakou dobrou vlákninu v podobě ovoce a zeleniny.

Může se jednat o zbytek večere uvařené doma, nebo domácí polévku v termosce nebo něco úplně jiného. Pokud je jídla dostatek, aby uspokojilo apetit vašeho dítěte a je dostatečně výživné a dodává dost energie, může být vaše dítě i nadále aktivní, cítit se pohodlně a učit se v přírodě.

Nedoporučujeme bílé pečivo, bílé těstoviny, slazené mléčné

výrobky, chipsy a sladkosti, protože po jejich konzumaci dochází k rychlému vzestupu krevního cukru a následnému velkému poklesu, který vaše dítě unaví a způsobí hlad po dalším jídle.

Ale také můžete podpořit přístup k přírodě, ochraně přírody a pobytu venku tím, že podpoříte lokální sdružení na ochranu přírody ve vašem okolí. Když to uděláte, sdružení může věnované peníze použít k vlivu na politiky, aby chránili a zachovali přírodu a také udržovali klidné části v okolí, kterým hrozí, že budou ztraceny.

Můžete také hlasovat pro politiky, které chtějí zelenější svět. Tímto způsobem využíváte svého demokratického práva ovlivňovat svou zemi i svou místní oblast, tak aby bylo více pozornosti věnováno přírodě a byly vyčleněny peníze na její zachování pro naše děti a děti našich dětí nyní i v budoucnu.

3) Přírodní přístup

Například v Dánsku mnoho rodičů věří, že je pro děti důležité trávit čas v přírodě a venku – je to důležité pro jejich zdraví, pohodu a vývoj. Více než 90 % dánských rodičů tedy říká následující:

- Moje děti musí mít zkušenosti z přírody.
- Moje děti musí mít znalosti o přírodě, zvířatech a rostlinách.
- Moje děti se musí naučit pečovat o přírodu a chránit ji.
- Moje děti musí mít radost z toho, že mohou využívat přírodu jako dospělí.

(Paltved-kaznelson, 2009)

Existuje tedy obecná shoda v tom, že příroda je důležitá a je to něco, čemu by mateřská škola nebo školka měla dávat vysokou prioritu. Je důležité zmínit, že příroda, je-li s ní zacházeno s péčí a je-li používána vědomě, je skvělým, podnětným učebním prostředím pro všechna témata výchovy dítěte; všestranný vývoj, sociální vývoj, komunikace a jazyk, tělo, smysly a pohyb, věda a kultura.

Tento přístup přináší prostor pro poučení a inspiraci i pro jiné země.

Příroda a aktivní pobyt venku vytvářejí fantastický rámec pro pedagogickou práci – zejména v tématech udržitelnosti a interakce mezi přírodou a člověkem – protože my, lidé, jsme součástí přírody. Pobyt v přírodě zvyšuje přirozenou zvědavost a otevírá prostor pro mnoho vědeckých otázek – v konkrétní vývojové fázi dítěte; jako například proč prší, kde se berou mraky, kde mizí voda v zemi, proč fouká vítr atd. Dítě se zamýšlí a bystří pozornost, když se příroda změní. V přírodě dochází k mnoha změnám každý den a dítě při pobytu v přírodě zažívá zblízka různá roční období, která cítí na svém těle i svými smysly; slunce, teplo, chlad, vítr, vodu, různé zvuky atd. Příroda poskytuje dětem

příležitost vytvořit si vlastní zkušenosti a rozvíjet porozumění všem různým souvislostem v přírodě.

Příroda a aktivní pobyt venku dávají dítěti příležitost k přímé smyslové zkušenosti a povzbuzují ho k aktivitě. Nabízí prostor pro aktivní fyzický pohyb a využití těla při běhu, skákání, lezení, balancování atd. Tyto pohybové aktivity výrazně podporují vývoj dítěte v daném věku a také vývoj mozku. V přírodě je vždy co zkoumat – pobyt venku a příroda dráždí přirozenou zvědavost dítěte. Zvědavost je trvalým zdrojem výzkumu, rozšiřování znalostí a něčeho, co bychom se měli snažit v dítěti uchovat.

Nezbytným východiskem je, že dítě od raného dětství získá pozitivní zkušenosti z pobytu v přírodě, které mu přirozeně zůstanou po celý život, a tím i dlouhodobě a v dospělosti přírodu skutečně ocení a bude o ni lépe pečovat. Dítě získává znalosti a porozumění koloběhu života v přírodě například díky drobným pokusům a zkoumání. V mnoha institucích, které pracují s přírodou a aktivním venkovním pobytem, mají kompostovací hromady – zde děti

odkládají zelený potravinový odpad a sledují proces kompostování, aby se z „potravin“ stala zemina využitelná na zahradě. Často dělají projekty klíčení, kde sledují celý proces od semínka, přes klíčení, rostlinu – až po něco, co se dá jíst. Dítě má tak možnost pochopit, že my sami jsme součástí ekosystému a jsme na něm závislí a úzce s ním spojení.

V některých školkách nebo školách je odpad záměrně tříděn, aby se děti již v raném věku naučily, jak se odpad třídí a recykluje. Zaměřením se na přírodu a aktivní pobyt venku je v dítěti podporována zkušenost, že příroda je bohatá na příležitosti, ale také, že je velmi důležitá a vzácná a že je třeba o ni pečovat.

Dítě, které se touto cestou učí svými zkušenostmi – za pomoci a vedení pedagogických pracovníků – a prostřednictvím smyslových a tělesných zážitků, musí trávit čas venku, aby se učilo a rozumělo přírodě, jejíž součástí jsme.

4) Jak začít

Vždy je těžké začít s něčím novým – jak to uděláte – jak začnete – kde začnete a jaký bude váš první krok?

Výchozím bodem je, že chcete pro své dítě lepší každodenní život a máte odvahu přemýšlet o tom a zkoušet nové věci. Výzkum popisuje, že dětem se daří v přírodě a při aktivním pobytu venku a výsledkem jsou pak děti, s rozvinutými znalostmi, zkušenostmi a dovednostmi, které mohou používat po zbytek svého života. Zároveň se dětem posiluje imunitní systém a zlepšuje duševní stav, jsou šťastnější.

Prvním krokem pro vás může být také přečtení tohoto průvodce a dalších zdrojů, abyste získali znalosti – a hluboké porozumění, proč je příroda a pobyt venku tak dobrá – v odlehčené verzi, můžete si přečíst tohoto průvodce, a i jinak hledat další vědomosti v knihách a online – nebo vyhledat odborníky či jiné rodiče, kteří mají zkušenosti s přírodou a aktivním pobytem v přírodě a promluvit si s nimi.

V Dánsku najdete další vědomosti a informace zde:

<https://naturstyrelsen.dk>

<https://www.skoven-i-skolen.dk/content/ud-med-b%C3%B8rnene-24-naturb%C3%B8rnehaver-fort%C3%A6ller>

V angličtině můžete získat další informace zde:

<https://www.ltl.org.uk/parents>

V Estonsku můžete najít další informace zde:

<https://www.tartuloodusmaja.ee/roheline-kool>

Můžete se také inspirovat a učit se v mateřských školách se stejným pohledem na věc, které již praktikují venkovní výuku jako například Kohila lasteaed Sipsik, Rannamõisa lasteaed and Pangapealse lasteaed.

V České republice můžete najít více informací zde:

<https://ucimesevenku.cz>

<http://www.venkovnivyuka.cz>

https://ucimesevenku.cz/wp-content/uploads/2019/01/Tajemstvi_skoly_za_skolou_dvoustrana.pdf

Na Slovensku se můžete podívat na tyto webové stránky:

<https://stromzivota.sk/stromacik/stromacik-januar-2022>

<https://huravon.sk>

<https://www.lesnekluby.sk>

Dalším krokem je nalezení touhy a vůle k realizaci změny. A také pokud ještě nejste aktivními milovníky pobytu venku a přírody, dopřejte si zážitky z přírody, kdykoli je to pro vás možné, protože vám to může pomoci začít lépe chápat všechno vzácné a dobré, čeho může každý z nás dosáhnout a podpořit vaši motivaci pro dále pokračující zkušenosti.

Většina lidí si samozřejmě myslí, že příroda a aktivní pobyt venku jsou dobré. Zkuste

zavzpomínat na vlastní dětství a dobré zážitky z něj – kdy jste se cítili dobře a kde jste byli? S jakým místem nebo prostředím je tato zkušenost spojena? Mnoho z nás si vybaví zážitky z dětství spojené s pobytem venku nebo přírodou – procházka lesem, veselé hraní venku, rozdělávání ohně, trhání jablek na zahradě nebo hrušek na sousedově zahradě, vůně jídla. Mnoho našich vzpomínek z raného dětství je spojeno se smyslovou zkušeností – něčím, co můžeme cítit na svém těle, vůní, zvuky, které jsme slyšeli atd. Pokud chcete, aby i vaše dítě prožívalo tento druh zážitků, pak je na čase se ujistit a podpořit, aby ses tak dělo i ve školce, kde děti tráví během týdne hodně času.

Můžete se zeptat ve školce nebo škole svého dítěte, jaké aktivity

související s přírodou a pobytem venku tam probíhají a pokud již probíhají, můžete pomoci a podpořit proces svým vlastním pozitivním přístupem a přispět svými znalostmi.

Když se máme vydat na novou cestu, vždy to vyžaduje odvahu a vůli.

Je důležité začít tam, kde je vysoká úspěšnost i pozitivní zkušenost jak pro vás, tak pro vaše dítě – začněte malými procházkami, obměňujte drobnosti na hřišti – a zde si jako rodiče můžete navzájem pomáhat a podporovat se – například tím, že nabídnete pomoc i učitelům ve školce.

V mnoha školkách se zaměřením na přírodu a pobyt venku jsou rodiče aktivními účastníky – pomáhají zakládat a měnit dětské hřiště – často jsou mezi nimi rodiče, kteří stejně jako možná vy, mají různé kontakty na různé zdroje, pneumatiky pro vytvoření míst k sezení nebo záhonů, dřevo, které může poskytnout další materiál, někteří z vás mohou mít k dispozici nějaké rostliny na své vlastní zahradě nebo v rodině, které můžete poskytnout školce.

Když jako rodič pomáháte ve školce, dáváte tak vašemu dítěti také větší pocit propojení mezi rodinou a školkou a přimějete děti, abys se o věci lépe staraly.

Jiné školky mají tradice, že rodiče podnikají společné výlety a podporují tak vědecký a objevitelský přístup při společném zkoumání přírody s dětmi nebo jen při společných setkáních, která mohou vytvořit silnější pouta mezi rodinami.

Jako rodiče dětí ve školce, kde je realizován pobyt venku v přírodě, můžete pomoci a přijít s nápady na místa, která lze využívat – parky, zahrady, jezera, lesy, farmy a další. Čím více přírody a aktivního pobytu venku, tím lépe, ale důležité je začít. Rychle zjistíte, jak dítě prospívá a s větší radostí chodí do školky, pokud tam tráví více času venku.

5) Umístění

5.1 VENKU

Pro školku nebo školu, která se chce zaměřit na přírodu a pobyt venku, je samozřejmě důležité mít dobré zázemí – nejlépe uvnitř i venku, ale jde také o to, podívat se na možnosti, které jsou jak v jejich současném zázemí, tak v nejbližším okolí.

Mnoho zařízení denní péče o děti má hřiště, které je často tradičně zdobeno několika houpačkami, pískovištěm a plochami s asfaltem a betonem. Místy se jedná o zastaralé vnímání bezpečnostních pravidel a zajištění levné a snadné údržby jako priority.

Mnoho dětských hřišť je vybaveno pevnými stanovišti pro hraní a vybavením, které dítě rychle prozkoumá, jako například velká pěkná prolézačka, o kterou ale dítě rychle ztrácí zájem, protože má jen omezené možnosti hry a stojan pro dítě není dostatečně náročný. Dětská hřiště často navrhuje architekti a musí vypadat skvěle – prestižní projekt za hodně peněz, kde jde více o vzhled, než o příležitosti dětí ke hře a učení.

O uspořádání a funkci hřiště nebylo

rozhodováno s ohledem na podporu příležitostí ke hře a učení, ale je mnoho možností, jak to změnit, i když je hřiště již navrženo.

S malými finančními prostředky a kreativním přístupem lze dětské hřiště snadno navrhnout tak, aby v něm bylo více příležitostí pro pobyt venku, který odpovídá a podporuje větší zvědavost, kreativitu a rozvoj vašich dětí.

Jde o to podívat se na danou oblast a venkovní prostor novými očima. Dobrým směrem v uvažování je vytvořit takové dětské hřiště, které lze neustále měnit a upravovat a které může poskytnout vše potřebné pro delší dobu strávenou venku.

Materiály, které se dají přemísťovat – větve, malé vyvýšené záhony, pařezy, prkna a zřízená malá herní prostředí, která se dají měnit a přemísťovat – malé domečky z europalet, kterou jsou jednoduché – a na kterých mohou stavět samy děti. Pokud bezpečnostní pravidla ve vaší zemi nedovolují některý typ uvedených předmětů na dětském hřišti, zkonzultujte nejprve tyto předpisy společně s učiteli nebo pedagogy vašich dětí a poté se společně pokuste promyslet možnosti, které lze snadno implementovat jako vhodnou alternativu, která by poskytovala dětem více možností ke hře a učení.

Můžete vyrobit kuchyňku, kde si děti budou hrát s vodou a blátem – vybavenou hrnci, pánvemi a dalšími kuchyňskými pomůckami, kterých mají často rodiče doma nadbytek – nic nestojí, ale dítě si s ní může mnoho hodin hrát a má možnost stimulovat své smysly.

Další možností je vzít nějaké pneumatiky a vykopat je, dát je na dětské hřiště volně, aby si děti samy něco postavily nebo je kutálely okolo.

Ve městech je mnoho zařízení denní péče o děti a zde je důležité považovat za výchozí body nedaleké parky a zelené plochy.

Máte-li možnost chodit každý den na výlety do parku a sledovat roční období – navštěvujte některá stejná místa a dejte zde dítěti možnost každý týden pozorovat a zkoumat změny.

Možná jsou i další zelené plochy, kam můžete vyrážet na výlety? Jde o to být zvědavý a zkoumat místní prostředí – a brát ohled na perspektivu dítěte – kam by mohlo být z pohledu dítěte zajímavé jít? Vy jako rodiče můžete taková místa pedagogům doporučit.

5.2 UVNITŘ

I když třeba nemáte mnoho možností, jak změnit dětské hřiště tak, aby bylo zelenější a přírodnější, existuje mnoho příležitostí k přemýšlení o přírodě a zeleni v interiéru.

Jedna věc, která dělá velkou radost a o kterou má mnoho dětí zájem je mít malá zvířata, jako jsou ryby, šneci, luční kobylinky atd.

Často se o ně snadno pečuje a nevyžadují mnoho znalostí nebo speciálních vědomostí.

Lze je snadno pořídit s nízkým rozpočtem a kromě toho, že dělají dětem radost, poskytují jim také dobré příležitosti k učení.

O zvířata se musí starat a pečovat – to dává dětem zodpovědnost – a zároveň zvířata vyvolávají spoustu otázek a tím přispívají k podpoře průzkumnictví a vědy a také k rozvoji spojení s přírodou.

5.3 SEMÍNKOVÉ PROJEKTY

Pro děti je klíčení radost – zasévat semínka a sledovat, co se stane – pečovat o ně při růstu a pak je samozřejmě jíst.

Dítě tak lépe porozumí, odkud se věci berou – jak rostou.

Občas je děti „zapomenou“ zalít a pak všechny uschnou, ale i to je důležitá část procesu učení.

Je to velmi jednoduché a vyžaduje to jen okenní parapet, lehkou vatu nebo zeminu a semínka, a děti už mohou začít.

5.4 VAŘENÍ

Jídlo je něco, co všichni několikrát denně potřebujeme a mělo by být samozřejmé zapojit dítě do vaření jako části praktické zkušenosti z reálného života.

Může se jednat o jídlo připravované uvnitř nebo venku na ohni.

Děti se mohou snadno zapojit do procesu přípravy jídla, krájení, loupání, pečení atd.

Vaření umožňuje dítěti lépe pochopit, odkud jídlo pochází, zapojit se a přispět k něčemu společnému. Dává dítěti zkušenost se zapojením se do větší skupiny a dosahuje pocitu, že je schopno přispět své komunitě.

Zacházení se skutečným nožem a

skutečným kuchyňským náčiním podporuje jemnou motoriku dítěte.

V některých z vás, jako v rodičích, může představa, že by vaše dítě mělo zacházet s kuchyňským náčiním, vyvolávat úzkost, ale poskytnutí možnosti vyzkoušet a procvičit si to, je způsob, jak se děti učí – a je samozřejmě důležité, aby byli přítomni dospělí, kteří dokážou děti naučit používat tot náčiní a zajistí nezbytnou bezpečnost.

Dítě se nicméně učí i drobným říznutím do prstu – dítěti to nijak neublíží, ale naučí se z takové zkušenosti mnohé. Vyhýbání se takovým zkušenostem může vést ke skutečným zraněním a poškození osobnosti dítěte v pozdějších letech.

6) Vybavení do přírody a pro aktivní pobyt venku

Protože využívají přírodu ve všech ročních obdobích a nejlépe za každého počasí, je důležité mít správné oblečení.

Jak vždy říkáme: „Není špatné počasí, jen špatné oblečení.“

To znamená, že zážitek z toho být venku, když je zima, je mnohem zábavnější a pozitivnější, pokud dítě neprochladne a nemrzne.

Oblečení musí odpovídat ročnímu období.

Je důležité, aby dítě mělo oblečení, které se hodí k ročnímu období a dlouhému času stráveném venku, obléklo se již při ranním příchodu do školky, aby si mohlo rovnou vyběhnout ven a hrát si hned a také aby se mohlo ušpinit.

Doporučujeme:

Jaro a podzim: nepromokavé boty, větru a voděodolná bunda a kalhoty do deště

už od rána

Zima: v tašce musí být kombinéza, zimní boty, čepice a rukavice

Šatník dítěte ve školce by měl pro aktivní pobyt venku obsahovat:

- 2-3 páry ponožek/punčocháčů
- 2-3 páry spodního prádla
- 2-3 páry kalhot
- 2-3 páry halenek/triček/s dlouhým rukávem
- Pantofle
- Gumové holínky
- Sada oblečení do deště
- Pokud možno sada termo oblečení nebo fleecového oblečení, které se nosí pod oblečení do deště nebo pod kombinézu v chladných podzimních, zimních a jarních dnech

6.1 Batoh

Doporučujeme batoh, který odpovídá věku a velikosti dítěte a který dobře sedí na zádech. Zkušenosti nám říkají, že vhodná velikost je 10-12 litrů. Pak je tam dostatek místa na náhradní oblečení, případně plyšového medvídka/knihu a balíček s obědem nebo svačinou a při celodenních výletech také na láhev s vodou.

Batoh by měl být vybaven hrudní přezkou, která zajistí jeho správné upevnění i to, aby ramenní popruhy nepadaly.

Je také dobré vyzkoušet, zda dítě zvládne samo batoh otevřít a zavřít.

6.2 Čepice a rukavice

Doporučujeme velkou čepici, která zahřeje jak hlavu, tak krk.

Šátky, čepice se šňůrkami a šňůrky k palčákům jsou **PŘÍSNĚ ZAKÁZÁNY** a **NEDOPORUČOVANÉ** z bezpečnostních důvodů.

Co se rukavic týká, doporučujeme voděodolné a takové, které jsou dostatečně velké a široké, aby se do nich

vešly i rukávy kombinézy.

Pletené rukavice rychle nasáknou vodu a výsledkem jsou velmi mokré a studené prsty.

6.3 Termo oblečení

Termo oblečení je dobré pro období mezi ročními obdobími, kdy je opravdu chladno.

Na podzim, když je příliš chladno jen na bundu nebo se dá vzít i pod oblečení do deště.

V zimě, když je v kombinéze příliš chladno, a zase na jaře, když už je v kombinéze příliš horko.

6.4 Obuv

Doporučujeme nepromokavé boty, které si může dítě snadno samo vyzout i nazout. Máme velmi dobré zkušenosti s termogumáky a holínkami například s Goratexovou membránou, protože jsou zároveň teplé i voděodolné a dítěti se snadno vyzouvají i nazouvají.

Boty bez tkaniček jsou vhodnější, protože jen málokteré dítě v mateřské škole si umí zavázat tkaničky.

Kožené vyšší boty se zipem se samotným dítětem velmi obtížně nazouvají a zouvají a zipem často

proteče voda nebo se zasekne, když se zašpiní od bláta.

Doporučujeme boty a sandály, které si dítě může snadnou zout i about.

6.5 Kombinéza do sněhu

Doporučujeme sněhovou kombinézu, která dobře padne, aby se dítě mohlo volně pohybovat a kterou si dítě snadno samo svlékne a oblékne.

Také musí být voděodolná.

Vršek by měl být přiléhavý a ne příliš velký, aby ho dítě mohlo snadno používat.

Kapuci často používáme, když jsme na výletě a fouká silný, studený vítr nebo když sněží. Kapuce by měla také dobře sedět, neměla by být na hlavě dítěte příliš volná nebo velká, ale ani těsná, aby byla zachována její ochranná funkce.

6.6 Oblečení do deště

Samostatné/soběstačné

Je důležité, abyste vy jako rodiče, když kupujete boty, holínky, kombinézy a další oblečení pro pobyt venku ale i uvnitř ve školce nebo škole, mysleli na to, že musí jít o věci, které si může dítě samo snadno sundat nebo nandat, případně otevřít nebo zavřít.

Pro sebevědomí dítěte je dobré zažít, že „můžu sám“ a zároveň se tím uvolní důležité časové zdroje dospělých, když to děti zvládnou samy.

Může si dítě dokonce například samo zapínat knoflíky u svých kalhot nebo zip,

když spěchá na záchod?

Zkuste to doma. Udělejte z toho zábavnou hru a proces učení, kterým vy jako rodiče provedete své dítě.

6.7 Učení a učební osnovy

Otázka, kterou se často rodiče zabývají při učení a hře venku je, zda se dítě pobýtem v přírodě něco naučí a zda získá všechny důležité kompetence, které bude později potřebovat ve škole.

Krátká odpověď je ANO.

Bohužel výzkum v této oblasti, tj. mezi dětmi ve věku od narození do 6 let je omezen, ale několik studií ukazuje pozitivní vliv pobytu v přírodě na proces učení a školní připravenost (<https://nordeafonden.dk/nyheder/ny-forskning-sundere-og-staerkere-boern-i-naturen>)

Děti, které tráví hodně času venku, jsou více samostatné, kreativnější, mají lepší motoriku, dobré sociální dovednosti a lépe se soustředí (viz kapitola 2).

Příroda nabízí nepředstavitelné a nekonečné možnosti rozvoje a učení.

Příroda je proměnlivá a skládá se z různých, stimulujících učebních prostředí.

Většina dětí je ráda aktivní a hýbe se – a k tomu nabízí příroda nespočet příležitostí.

V návaznosti na posílené učební osnovy, lze všechna témata kurikula snadno přenést do přírody a ven – všestranné osobní kompetence, sociální kompetence, fyzické a motorické kompetence atd., lze rozvíjet venku!

Není pochyb o tom, že děti, které tráví hodně času venku a v přírodě, jsou méně nemocné a mají lepší fyzickou a stejně tak i psychickou kondici – pohodu. Naše zkušenost je, že děti jsou šťastnější venku. A totéž platí i pro dospělé.

Pro rodiče je uklidňující vědět, že dítě je zdravé, je každý den na čerstvém vzduchu a fyzicky se hýbe, protože to je jeden z klíčových aspektů nezbytných pro jeho nebo její zdravý rozvoj v tomto věku.

Děti, které jsou zdravé a daří se jim dobře – jsou ve velmi stimulujícím vzdělávacím

prostředí, mají dobré předpoklady pro další rozvoj a učení. V přírodě a venku jí více prostoru pro jejich zdravý vývoj než uvnitř.

Děti ve věku 0–6 let se rozvíjejí a učí prostřednictvím svých zkušeností a zde je zvláštní důraz kladen na smysly a tělo dítěte. Dítě musí mít přístup ke stimulujícímu učebnímu prostředí, které posiluje jeho celkový rozvoj, pohodu a učení.

Příroda a venkovní prostředí jsou fantastické pro učení, jsou stimulující a vytváří nespočet příležitostí k rozjímání, podněcuje zvědavost, stimuluje smysly a dítě zde má příležitost využít své tělo a smysly mnoha různými způsoby.

Můžou příroda a pobyt venku splnit požadavky a cíle stanovené v učebních osnovách?

Ano, můžou.

Koncept rozvoje a učení jde ruku v ruce. Dítě se učí, když se rozvíjí a rozvíjí se, když se učí.

Pojem učení může být také synonymem pro socializaci nebo formování a je spojen s reflexí, jednáním a rozvojem identity dítěte.

To znamená, že se dítě učí chápat své okolí, umět se v tomto prostředí pohybovat a jednat a zároveň se stát sebou samým.

- Učení je velmi široký pojem, na který lze nahlížet jako na to, co se děje v procesu.
- Učení probíhá ve vztahu a ve vzájemné interakci mezi dětmi a dospělými.
- Učení probíhá v dynamickém procesu, který je uveden do pohybu pedagogickou interakcí.
- Učení se v různém nastavení a různých učebních prostředích liší.
- U dětí v raném věku probíhá učení téměř neustále a v každé situaci, prostředí a sociální interakci.
- Proto, jsou v tomto věku klíčové prostředí pro učení a interakce, vazby dítěte na toto prostředí a velmi důležitou součástí jsou také příroda a pobyt venku se svou velkou rozmanitostí, která hraje klíčovou roli v procesu rozvoje dítěte.

Jako společné ohnisko pedagogické praxe je příroda zahrnuta jako nejdůležitější rámec a předmět pro hru a učení dětí.

V běžném každodenním životě je důležité, by se dítě naučilo pohybovat v přírodě, žasnout a radovat se průběhu roku a používat fantazii při hře v přírodě.

To pomůže dítěti dospět k holistickému chápání různých aspektů života.

Na otázku, zda se dítě naučí, co potřebuje a připraví se na školu, když je

jen venku a užívá přírodu, je odpověď ano. Jak výzkum, tak zkušenosti popisují, že děti, které tráví hodně času venku, si osvojují stejné dovednosti jako děti, které jsou v tradičnějších školkách.

Výzkum popisuje, že v některých bodech jsou děti na školu ještě více připravené; dítě, které tráví dostatek času venku a v přírodě, se lépe soustředí, je více soběstačné, nezávislejší/samostatnější a je také kreativnější.

Dá se říci, že předpoklady proto, aby se dětem později ve škole dobře dařilo, jsou velmi dobré. Dítě je stimulováno tělesným vývojem, kdy se dostatečně hýbe a smysly, které jsou venku aktivovány přirozeným způsobem a základní vývoj probíhá správně.

Jak se říká: „Musíš se umět plazit – než budeš moci chodit“ – a to je přesně to, co dítě zažívá ve školce s aktivním pobytem v přírodě a venku, kde se všechny schopnosti rozvíjí přirozeně, pokud to

prostředí dovolí. A pobyt a příroda to jistě umožňují tím nejlepším možným způsobem.

Když jsou základní prvky těla a mysli stimulovány rovnoměrně a vyváženě – pak dítě lépe prospívá ve škole.

Role pedagogů ve vztahu k využití učebního potenciálu přírody a venkovního prostředí ku prospěchu vašeho dítěte je tedy:

- Rozvinout schopnost pobývat v přírodě a pečovat o ni.
- Vyjádřit slovy činnost, kterou v přírodě děláme.
- Poskytnout příležitost k aktivnímu pobytu venku.
- Pěstovat cit pro různá roční období a jejich krásu a uvědomovat si změny s nimi spojené.
- Dát dětem příležitost zažít spojení v přírodě a s přírodou.
- Myslet zeleně.
- Být zapálení a zvědaví.

- Dát příležitost experimentovat a používat představivost.
- Být dětem k dispozici, umlčet své znalosti a rozvíjet schopnosti objevovat nové věci a užívat si je společně s nimi.

Protože jsou si odborníci vědomi své role, silné stránky budou na vašem dítěti vidět tak, že bude:

- reagovat na přírodu prostřednictvím smyslů,
- mít zájem o zkoumání a stadia přírody a vytváření soudržnosti – kompost, setí rostlin, stadium pulců atd.,
- dávat věcem řád,
- experimentovat,
- dobře organizovat, identifikovat a třídit věci,
- mít zájem o zvířata a rostliny a přebírat za ně zodpovědnost, pečovat o ně,
- dobře předvídat běh přírody (např. déšť ve vlhkém/zataženém počasí),
- vidět maličkosti v přírodě a používat je, např. pro výzdobu svého domova nebo je používat jako malé “dárky”,
- šťastné z pobytu venku a nacházet v něm pohodlí,
- schopné naslouchat přírodě.

V přírodě a venku se nabízí možnosti sledovat proměny ročních období a bystřit dětské vnímání, pozornost a jejich znalost.

Je důležité, aby ve školce nebo škole byl prostor pro každodenní interakci s přírodou.

Tato spontánní příležitost se rozvíjet v přírodě a s přírodou bez ohledu na povětrnostní podmínky, děti přivyká se přírodě věnovat a rozvíjet svou fantazii, kreativitu, zvědavost a posiluje lásku k přírodě.

To vše se děje přirozeně prostřednictvím volné hry na dětském hřišti s jistou podporou ze strany dospělých, pokud je to potřeba, a také prostřednictvím procházek ven mimo dům/budovu a trávením času venku a v přírodě.

Je důležité přemýšlet o okolních oblastech – parky, potoky a malé zelené plochy jsou nedílnou součástí každodenních příležitostí pro aktivní pobyt v přírodě i venku a také pro učení.

Výlety mohou být často motivovány rytmem přírody, která dává neustále vzniknout novým zajímavým událostem.

Může jít o pozorování a vnímání dotyku sněhu, setí semínek, sledování a čichání k prvním jarním květům, zjištění, že kůň má hříbata, líhnutí pulců atd. atd.

Můžete si ale společně s pedagogy nebo i jinými rodiči naplánovat výlety, které budou exkurzí do přírody.

Velmi vědomé upřednostňování přírody v pedagogické práci, posiluje a rozvíjí částečně pohybové, ale i sociální kompetence dětí (srov. benefity).

Způsob, jak zapojit přírodu, tedy není izolovaný, kdy bychom se zabývali vzhledem do ní a zkušeností s přírodou jako takovou.

Tyto zdroje znalostí jsou zahrnuty např. jako součást utváření sociálního formování zkušenostmi, přičemž dosažení nebo přiblížení se k přírodě se stává nejen samotným cílem pro učení dítěte, ale je také zahrnuto jako prostředek rozvoje jejich sociálních a mnoha dalších dovedností.

6.8 Hra a její důležitost

Hra je důležitým, ale často přehlíženým prvkem ve vývoji a učení dětí.

Ke hře musí být dostatečný prostor, protože právě v ní dítě zpracovává dojmy, rozvíjí a formuje důležité vztahy.

Dítě se učí, kdo je, prostřednictvím důležité hry s kamarády, při testování a zkoumání vlastního vnímání a porozumění.

Dítě se při hře učí, zkouší a procvičuje a někdy je vystaveno konfliktům, neshodám a procvičuje si zde obtížná sociální pravidla a kompetence. Samozřejmě, že děti občas potřebují pedagogické pracovníky, kteří je dokážou podpořit, pomoci jim, vést je, utěšit je a mluvit s nimi o jejich zážitcích, aby se prohlubovalo porozumění a přijetí sebe i druhých.

Hrou se dítě hodně naučí a samostatná hra musí mít během dne vymezený potřebný prostor a čas. Právě ve hře se dítě věnuje vlastním výzvám a testuje tělo i mysl – často ve vztahu k ostatním dětem.

Příroda nabízí jedinečný prostor a příležitosti ke hře a jelikož se neustále mění, poskytuje stále nové příležitosti pro rozvoj a učení. A tuto proměnlivost není možné obsáhnout uvnitř.

Prostřednictvím hry může dítě prozkoumávat svět tempem a časem, které mu dává smysl.

Zároveň můžou být potřeba pedagogičtí pracovníci, kteří dokáží podpořit, pomoci a vést dítě tam, kde je to potřeba – nebo tam, kde potřebuje trochu postrčit, aby zvládlo další výzvu.

Je důležité, aby dítě mělo mnoho dobrých, pozitivních zkušeností a byl mu vytvořen každodenní život s všestrannými a náročnými aktivitami, kde mohou být dovednosti a schopnosti

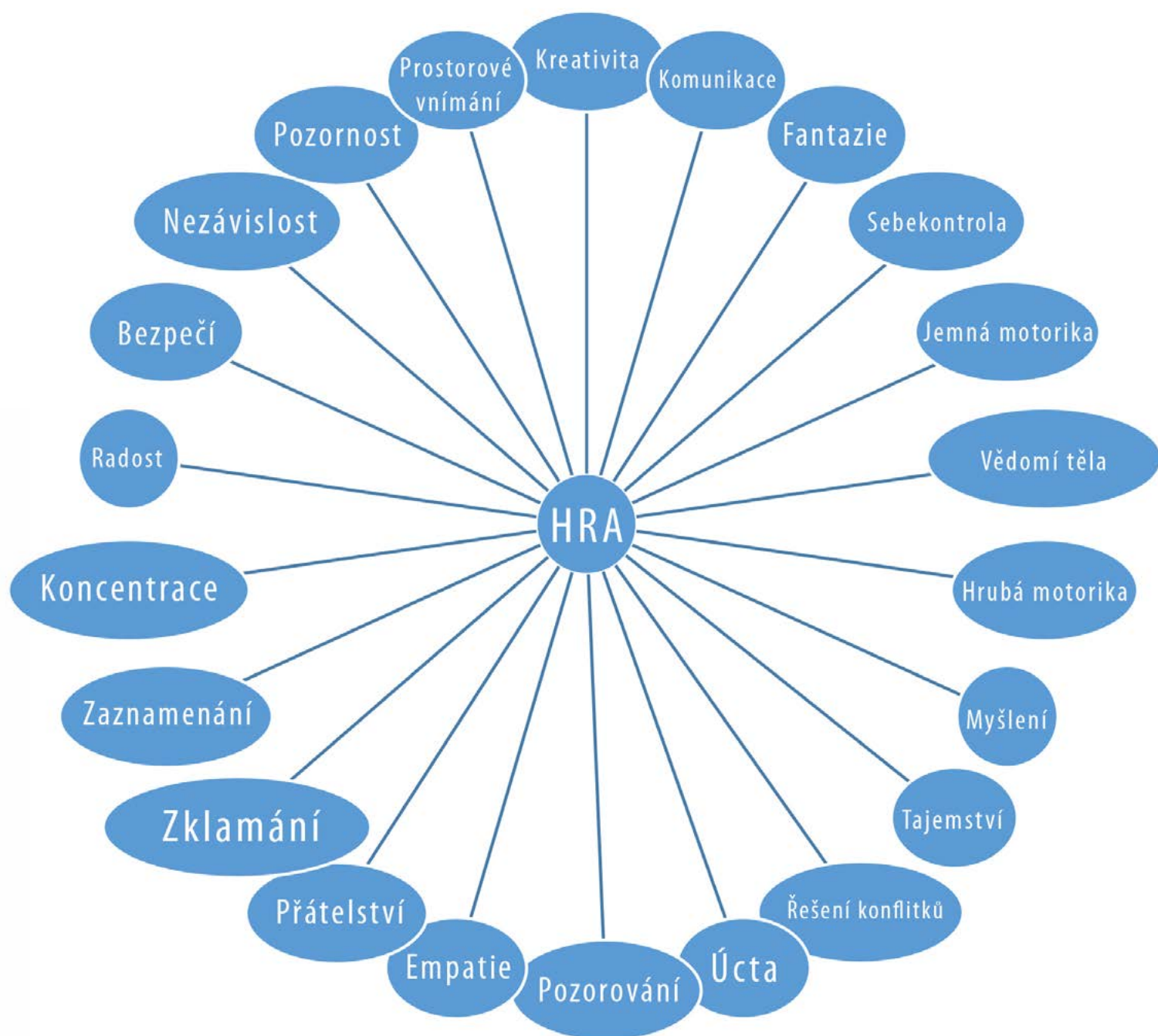
dítěte prověřovány, ale kde také mohou
vzkvétat a rozvíjet se.

Proto by se kromě volné či samostatné
hry měly děti také věnovat hrám, které
iniciují dospělí. V nich dospělý ukazuje
různé možnosti ve hrách nebo pro hru,
ovládá ji a je zřetelně zapojen společně
s dětmi. Tyto kontrolovanější hry tvoří
živnou půdu pro nové hry a hraní, nové

vztahy a spojení se světem a přináší
dětem inspiraci.

Hra by měla být chápána jako
samostatná hodnota, proto musí být pro
samostatnou hru v denním plánování
vymezen prostor a čas. A ve školkách
nebo školách se zaměřením na přírodu a
pobyt venku, by tento prostor a čas měly
být vymezeny venku, kdykoli je to možné.

7) Legislativa, zákony a pravidla

PRÁVNÍ ZÁKLAD A KRITÉRIA KVALITY

Právní základ institucí denní péče je stejný bez ohledu na to, zda se jedná o školky s tradičnějším přístupem nebo školky se zaměřením na přírodu. Se změnou v roce 2005 se v Dánsku výrazně zlepšily příležitosti k vytváření soukromých institucí, protože bylo obcím zrušeno právo veta. Zároveň bylo financování soukromých institucí srovnáno s těmi veřejnými. Na oplátku musí instituce v soukromém sektoru splňovat stejná kritéria jako ty ve veřejném.

Další věc, kterou musí iniciátoři udělat, je přečíst si obecní kritéria kvality pro školky.

Pokud nemůžete najít tato kritéria na webových stránkách, měli byste se co nejrychleji obrátit na místní správu. Může trvat několik měsíců, než bude výsledek k dispozici, pokud tato záležitost ještě nebyla přijata k politickému posouzení.

Kritéria kvality platí pro všechny instituce denní péče v obci. Proto by se nikdo

neměl obávat, že jsou nepřiměřeně přísná. Musí jim vyhovět i vlastní instituce obce.

V Estonsku vycházejí požadavky z národních učebních osnov a jsou podle potřeby upravovány v souladu se zákonem. Řídit se jimi musí jak veřejné, tak i soukromé instituce.

V České republice jsou lesní školky definovány ve školském zákoně (561/2004 Sb.) jako školky, ve který probíhá výuka převážně ve venkovních prostorách.

V rámcovém vzdělávacím programu pro předškolní vzdělávání jsou učitelé motivováni k tomu, aby poskytli dětem přímou interakci s přírodním prostředím a sledovali proměny a rozmanitost přírody.

Na Slovensku musí každá mateřská škola, jejímž úkolem je implementovat předškolní vzdělávání ve školním prostředí, při realizaci výchovy v přírodě respektovat a dodržovat obecně závazné právní normy. Legislativa se vztahuje na veškeré činnosti mateřské školy jakožto vzdělávací instituce: obsah vzdělávání (státní vzdělávací program, školní vzdělávací program), personální zabezpečení, materiálně-technické, bezpečnostní, zdravotní, hygienické, prostorové a finanční podmínky.*

Informace o ostatních zemích si prosím ověřte a buďte v kontaktu se s národní legislativou.

** Prešovská univerzita, Pedagogická fakulta, Slovensko: STANDARDS OF OUTDOOR EDUCATION IN KINDERGARTEN, INAK, OZ, KREMNICA, 2021*

8) Riskantní hra a bezpečnost

Jako rodič se můžete obávat o blaho svého dítěte i jeho bezpečnost, pokud dítě není zvyklé na pobyt venku a v přírodě.

Nějak jsme se vzdálili přírodě a tak se některým z nás může příroda a pobyt venku zdát nebezpečný.

Je ale třeba pamatovat, že to není tak dávno, kdy mnoho dětí zůstávalo a hrálo si samostatně venku, bez neustálého dohledu dospělých.

Je důležité zdůraznit, že venkovní prostředí musí být pro děti vždy bezpečné a že je odpovědností pedagogického sboru toto zajistit.

Z toho vyplývá, že příroda a venkovní prostředí jsou fantastickým učebním prostředím, kde má dítě příležitost posílit a procvičit všechny schopnosti a rozvíjet kompetence. Nebylo by dobré připravit dítě o tyto jedinečné příležitosti k pohodě, rozvoji a učení kvůli zbytečným starostem, proto se jim pokusíme věnovat v této části.

8.1 Riskantní hra

Pokud je pedagogická praxe organizovaná pouze se zaměřením na bezpečnost a strach z represálií, hrozí, že dítě bude ochuzeno o možnosti rozvoje a učení.

Děti se učí experimentováním, testováním, zkoušením – používáním těla a smyslů a tím si tvoří vlastní zkušenosti.

Když děti testují a zkouší samy sebe, získají pocit, že se zlepšují a příležitost zlepšení pocítit, víru ve vlastní schopnosti a tím posilují své sebevědomí a sebeúctu.

Když se děti zkouší a experimentují – poznávají své vlastní tělo, své silné a slabé stránky, a tím lépe rozumí svým vlastnostem – a děti mají „zakódovanou“ vůli neustále zkoumat a zkoušet nové věci!

Když dítě udělá něco „nebezpečného“, má to pro něj smysl – protože si nacvičí

zvládnutí něčeho nového.

Jako výchozí bod bude dítě znát vlastní hranice svých schopností a vůle, a když se naskytne příležitost, samo se podle toho prověří.

Zpočátku se například bude dítě pomalu potácet z kopce (třeba s pomocí dospělého) a bude tak činit, dokud se nebude cítit bezpečně. Potom začne chodit dolů samo bez pomoci a nakonec kopec dolů seběhne – rychleji a rychleji.

Zde je nezbytně nutné mít a ukázat víru, že to dítě dobře zvládne samo než mu zakazovat zdolání kopce. Chce to čas a důvěru a víru ve schopnosti dítěte, a to je důležitější než zakazovat dítěti běhat.

Jedná se o součást důležitých procesů učení a když se dítě snaží – a nejspíš také padá – poznává vlastní schopnosti, funkce a možnosti svého těla. Děti, které dostanou příležitost rozvinout a vyzkoušet nové věci, se stanou více uvědomělými, odvážnějšími, energičtějšími a dělají lépe samostatná rozhodnutí, která jsou dostatečně bezpečná.

Riskantní hru charakterizuje 5 faktorů;

- **Rychlost**, která může být rozeznána při jízdě na kole, rychlém běhu, sáňkování, klouzání se.
- **Výška**, např. při lezení (na stromy, zídky, skály atd.), v houpací síti, na balančních místech (např. na kmenech stromů)
- **Používání nástrojů**; nože (krájení nožem, vaření), pilky, použití správných nástrojů (pilka, kladivo, nůžky, sekera apod.)
- **Environmentální prvky**, voda – jezero, potok a moře a apod., ohniště
- **Zkušenost**, zkušenost být “sám” a “utéct” od ostatních

Je proto důležité, aby dospělí, kteří si toho jsou vědomi, podporovali děti v přístupu k co největšímu počtu příležitostí k riskantní hře, s náležitým vedením zajišťujícím bezpečnost, a aby tyto příležitosti byly brány v úvahu v různých možných vzdělávacích prostředích.

„Studie ukazují, že děti prostřednictvím riskantní hry rozvíjejí své motorické dovednosti (Jensen a Sandsetter, 2015). Riskantní hra může posílit motorický vývoj, chuť, sociální a osobní rozvoj a také pohodu v interakci mezi dětmi.“

Ta „nebezpečná věc“ je jiskrou ve všech druzích her. Nebezpečná věc pomáhá zajistit, aby hra zůstala zábavná a inspirativní, a dává hře smysl“ (Sederberg & Bahrenscheer, 2018, p. 34).

Mnoho dětí je dnes zabaleno do bublinkové fólie, protože rodiče se obvykle bojí, že se jejich dítě zraní.

Všechny výzkumy však popisují, že v mateřských školkách nebo školách zaměřených na přírodu a pobyt venku dochází jen k velmi málo úrazům – často jde o drobné řezné rány, oděrky kůže nebo drobné ranky, které se mohou snadno objevit v přirozeném prostředí.

Zejména ve školkách se zaměřením na přírodu a pobytem venku dochází jen k velmi málo úrazům, protože děti zde často mají možnost otestovat své schopnosti v přirozeném vzdělávacím prostředí a poznat své vlastní limity. A to se většinou nemůže stát uvnitř, protože prověření

vlastních schopností vyžaduje hodně prostoru a přirozeně náročné prostředí, které umožní dětem zkoušet nové věci, přirozeně se rozvíjet a růst.

Pro vás jako rodiče je důležité mít na paměti, že když dítě tyto možnosti nemá, připravujete ho o příležitost k důležitému rozvoji a učení.

Kdo si nepamatuje, třeba i přestože jste se pohybovali na hranici svých možností – pocit lechtání v žaludku, když jste svištěli pryč, když tělo pracuje pod vysokým tlakem, aby zvládlo obtíž nebo výzvu, hluboké soustředění a ponoření se, když jste seděli s nožem v ruce a krájeli si sami chleba – ale v neposlední řadě také tu velkou radost a hrdost z toho, že zvládnete něco nového?

Tuto radost chceme dopřát také našim dětem.

9) Často kladené dotazy

Mnoho rodičů, kteří ještě nemají zkušenost s venkovní nebo přírodní školkou, má spoustu otázek. Pokusili jsme se zeptat učitelů a pedagogů s praktickými zkušenostmi s prací s

děťmi venku a v přírodě a nechat je zodpovědět ty nejčastější otázky, které si rodiče kladou. Zde jsou tyto otázky a odpovědi:

9.1 Otázky ohledně hygieny, pohody, jídla a spánku

- **Když je venku chladno, mají děti k dispozici čaj?**

Pokud jsme venku v přírodě, často si vaříme čaj na ohni nebo na táborovém venkovním vařiči. Sejdeme se a zpíváme písničky, dokud se voda neuvaří nebo sbíráme různé bylinky či rostliny, abychom si uvařili čaj společně s dětmi. Nebo si čaj jednoduše vezmeme s sebou do termosky. Když je ale velká zima, dbáme na to, abychom vynechali aktivity s dětmi, kde by seděli, aby se neprochladly. V takových podmínkách hrajeme „chytací“ nebo jiné hry, kdy děti musí běhat a dostatečně se hýbat, aby se zahřály. Zůstaneme-li na školním dvoře školky, necháme jim čaj k dispozici venku ve velké termosce, která ho udrží teplý nebo vyneseme na chvíli ven velkou konvici, ve které se čaj podává.

- **Co toaleta venku? Kam děti chodí?**

Pokud jsme v prostorách školky, děti si mohou dojít na toaletu dovnitř. Pokud jsme v přírodě nebo v lese, pomáháme dětem chodit za strom a přirozeně k tomu využíváme přírodu, a to bezpečným a ochranným způsobem jak pro dítě, tak pro přírodu. Vždy máme s sebou toaletní papír, sáčky, rukavice a dezinfekci. Děti se často rychle naučí chodit na záchod venku.

- **A co mytí rukou? (budou si také hrát v blátě)**

Vždycky s sebou máme dezinfekční ubrousky nebo vodu, aby si děti mohly umýt ruce před jídlem nebo po toaletě. Ale pokud nejíme venku nebo nebyly na

záchodě, mohou si prostě umýt ruce po návratu do školky.

- **Jak řešíte sezení venku v chladnějším počasí? Protože děti často sedí na zemi a maminky se obávají, že se ze sezení nachladí (zejm. dívky)**

Vždycky se ujistíme, že děti mají správné oblečení, když vyrážíme do přírody. Může to být kombinéza, termo oblečení nebo oblečení do deště. Často máme s sebou i plachtu, na kterou si děti mohou sednout, když je venku mokro. Protože trávíme hodně času venku, imunitní systém dětí se po určité době posílí. Z našich zkušeností můžeme říct, že celkově pobyt venku prospívá jejich zdraví a děti jsou mnohem odolnější a zdravější, méně nachlazení a nemocní kratší dobu než jejich vrstevníci, kteří tráví většinu času uvnitř.

- **U malých dětí se nabízí otázka, co uděláte, když se dítě venku počůrá. Kde se převlékne?**

Každé dítě má svůj batoh s náhradním oblečením, svačinou a vodou. Takže pokud se dítěti stane nehoda, není to problém. Jen si oblékne čisté a suché oblečení, které má na převleční a špinavé vložíme do igelitového sáčku a dáme do batohu.

- **Co když si dítě venku znečistí i náhradní oblečení a nemá co na sebe/žádné další suché nebo čisté oblečení na převlečení během dne?**

Pak se můžeme zeptat některého z ostatních dětí, jestli by mohlo nějaké oblečení kamarádce nebo kamarádovi půjčit. Nikdy to nebyl problém. Příště může zase potřebovat pomoc od kamarádů on nebo ona.

- **Zůstávají-li děti venku za jakýchkoli podmínek a také když prší, dříve nebo později úplně promoknou: jak dlouho vlastně budou v dešti? Jak řešíte, když jsou úplně mokré/promočené?**

Je velký rozdíl v kvalitě oblečení do deště, takže v určitém okamžiku děti budou mokré, ale normálně, když hustě prší, hledáme úkryt venku nebo v lese, v chatrči u táboráku nebo roztáhneme plachtu tak, abychom si pod ní mohli sednout. Tím pádem nejsme přímo na dešti. Když promokneme, tak se prostě převlékneme. Pokud za nějaký zvláštních podmínek přijde extrémní počasí a déšť, zajistíme pro děti náhradní řešení, postaráme se o přístřešek a jejich bezpečnost.

- **Co když je dětem zima? Zůstávají hodně daleko od školky? Mohou se vrátit zpátky, pokud chtějí?**

Snažíme se plánovat den i aktivity podle počasí. To znamená, že jsem velmi aktivní, pokud je zima (např. při hraní her, kde se běhá) nebo si rozděláme oheň, ke kterému si sedneme a zahřejeme se. Někdy odcházíme daleko od školky a jindy zase zůstáváme poblíž. Odcházíme vždy jako skupina a vracíme se jako skupina, takže jedno dítě se samo vrátit nemůže, ale dětem nasloucháme a v případě potřeby se vracíme. Také vy jako rodiče budete požádáni, abyste v chladnějším počasí vložili do batohu svého dítěte další vrstvy. My pedagogové dbáme na to, aby si vaše dítě tyto vrstvy navíc obléklo, pokud je to potřeba.

- **Jak to bude s jídlem; budou děti jíst venku nebo uvnitř?**

To bude záležet na školce a počasí. Může být zábavné jíst venku, ale pokud je příliš chladno nebo mokro, hledáme úkryt uvnitř nebo pod plachtou.

- **Jak to bude s odpoledním odpočinkem/spánkem?**

Hlavní kritériem je, aby každé dítě, které chodí do školky, mělo alespoň 45–60 minut klidu. To neznámá, že budou konkrétně spát nebo podřimovat (což mohou také dělat), ale znamená to, že děti budou mít čas si lehnout nebo dělat tiché aktivity, jako jsou puzzle, prohlížení knih/čtení, kreslení atd. Tyto činnosti mohou probíhat jak uvnitř, tak i venku, pokud k tomu školka poskytuje podmínky.

9.2 Otázky ohledně oblečení a vybavení

- **Jaké oblečení budou děti potřebovat? Potřebují nějaké speciální oblečení/obuv?**

Nemějte obavy. Vždy vám poskytneme seznam oblečení, kterým byste měli dítě na pobyt venku vybavit.

- **Je pro děti vhodnější nosit při dešti kombinézu nebo jsou lepší nepromokavé kalhoty a bunda?**

To zcela závisí na dítěti, co je pro něj nebo pro ni pohodlnější. Obě možnosti jsou v pořádku!

- **Poskytne školka speciální oblečení? Voděodolné... A budou ho prát rodiče?**

Takové požadavky jsou možné jen v případě, že rodiče a školka spolupracují, dohodnou se na tom a otevřou za tímto účelem fond. Je to zcela proveditelné a ano, rodiče se postarají o vyprání tohoto oblečení.

- **Budou učitelé pomáhat dětem s oblékáním? Protože moje zkušenost je taková – v listopadu nechali učitele děti**

venku v teplákách, dítě skončilo nemocné a na antibiotikách kvůli nachlazení, protože učitelky nechtěly děti oblékat (ne každé dítě ví, jak je venku a co si obléknout do konkrétního počasí a jak se správně oblékat).

Učitelé jsou samozřejmě povinni hlídat, jak jsou děti oblečené a oblékat je dle požadavků rodičů, proto je potřeba oblečení odolné proti povětrnostním vlivům, rukavice, čepice atd. A učitel zkontroluje každé dítě, aby se ujistil, že je vše, jak má být a dítě je připraveno jít bez problému ven. V případě, že se jedná o dítě se speciálními potřebami (např. včetně častého nachlazení), by o tom měl učitel vždy vědět. Jako rodič prosím vždy sdělte učiteli jakékoli další potřeby a požadavky.

- **Co je potřeba dětem připravit/ zabalit a jak, jakou změnu zažijí ve svých rutinách oproti běžnému režimu v běžné školce?**

Příprava závisí na školce nebo škole. Rodiče budou vždy instruováni, pokud je potřeba nějaká speciální příprava (např. svačina nebo pití navíc na výlet, oblečení navíc do batohu apod.). Rutina závisí také na tom, co si učitelé připravili na konkrétní den a na týdenním/měsíčním tématu. Řekněme, že je den na kole. V tom případě nebudou děti procházet svou běžnou denní rutinou, jako je chodit dovnitř/ven, aby se naučily běžné věci. Místo toho pojedou venku na kolech a budou se učit o bezpečnosti a svém okolí integrovaně s matematikou/literaturou atd.

- **Potřebují zabalit jídlo a pití navíc? Nebo to zajistí školka?**

To velmi záleží na školce nebo škole. Některé z nich poskytují jídlo, a to i jídlo navíc na výlety a aktivity v přírodě, některé ne. Nicméně budete vždycky informováni o tom, kolik jídla a co dalšího bude vaše dítě na den venku potřebovat.

- **Musí být děti předem dovednostně připraveny na delší pobyt venku? Je potřeba je naučit něco speciálního předem? (např. jak se oblékat do konkrétního počasí, co venku dělat a co ne, jak řešit hygienu...?) Nebo na vše dohlédnou učitelé – aby byly děti venku v pohodě, v teple a**

spokojené za jakýchkoli podmínek? Naučí se tohle společně?

Děti by si měly být vědomy rozdílů a znát základní přípravu na různé povětrnostní podmínky, v případě deště by měly vědět, že si mají obléknout nepromokavé oblečení, a pokud je sníh a zima, že se musí obléknout přiměřeně počasí. Měly by se to naučit od vás. Vy jako rodiče byste to měli své děti učit. Učitelé je samozřejmě povedou a budou dbát na to, aby byly děti připraveny vyjít ven za každého počasí. Učitelé dohlíží i na vše ostatní, dohlíží na děti, aby dodržovaly hygienu, aby byly v teple, aby se správně stravovaly a dělají to vše jako součást procesu učení dítěte. Děti se v podstatě nemusí o nic starat, ale bylo by dobré, kdyby rodiče doma děti

trochu připravili, aby pro ně bylo snazší následovat ostatní děti, učit se společně a naplno si užívat čas venku.

- **Jsou učitelé ochotni nosit dětem vodu, jídlo a učební materiály/ vybavení? Jak bude toto zabezpečeno?**

Děti budou povzbuzovány a požádány o to, aby si v rámci procesu učení, nosily vlastní svačinu nebo pití nebo náhradní oblečení ve svém malém batůžku. Ostatní věci pro učení venku, voda nebo svačina navíc, pokud jsou třeba například při delších výletech nebo při teplejším/chladnějším počasí, stejně jako vzdělávací materiály/vybavení pro děti, nesou učitelé. Většinou je učitelé nosí v batohu nebo jen ve velké tašce.

9.3 Otázky ohledně aktivit, rutiny/denního programu

- **Půjdou děti ven za každého počasí?**

Ano, děti chodí ven za každého počasí, pokud to není nebezpečné (extrémní vítr, bouře, silný déšť/příliš zima/příliš horko).

počítání kapek deště nebo měření hloubky kaluží. Děti se učí a baví v jakémkoliv prostředí a jsou venku šťastné, takže pokud je úkolem učitelů udělat dětem radost, není problém vyrazit ven za každého počasí.

- **Budou vychovatelé/učitelé povzbuzováni k tomu, aby opravdu chodili ven (téměř) za každého počasí?**

Ano, budou. Pokud jsou učitelé zapálení, pak je zábava chodit ven s dětmi za každého počasí, i kdyby to znamenalo jen

- **Bude denní program v podstatě stejný za každého počasí? (pokud bude například pršet, budou venku trávit stejně dlouho jako za slunečného počasí?)**

Ne, doba pobytu venku zcela závisí na počasí. Pokud silně prší, pak budou děti trávit venku méně času, aby nepromokly a ne onemocněly. To samé platí pro každé počasí.

- **Jaké aktivity budou dělat venku, když je tam mokro/mrholí/velké horko nebo velká zima?**

Vše, co počasí nabízí v horkých nebo v deštivých dnech. Děti si mohou snadno hrát s vodou, stavět konstrukce pro vodní odtoky a tak dále. Venku se dá dělat téměř cokoli, ale učitelé i vy si musíte být vědomi bezpečnosti. V horkých dnech je třeba se ujistit, že děti netráví příliš mnoho času na přímém slunci a že v případě potřeby dostatečně pijí a mají pokrývky hlavy. V chladných a deštivých dnech je třeba se ujistit, že děti zůstanou suché nebo jít dovnitř ve správnou chvíli. Nic se neděje, pokud děti promoknou, ale je důležité potom nezůstat moc dlouho venku.

- **Budou si děti hrát venku volně nebo organizovaně?**

To zcela závisí na tom, co je na ten konkrétní den připraveno. Může být připravená organizovaná nebo naopak zcela volná hra, která poskytuje možnost si hrát, jakkoliv děti chtějí. Většina dní venku obvykle zahrnuje kombinaci

strukturované i nestrukturované hry.

- **Jak se mění kurikulum? Převzmou z něj klasická témata, budou se řídit oficiálními osnovami nebo učitelé něco přidávají či mění?**

Učební osnovy zůstávají stejné, jak to požaduje národní kurikulum. Pobyt venku jednoduše poskytuje nekonečné možnosti pro kreativní přístup ke „klasickým“ tématům. Velmi záleží na tom, jak jednotliví učitelé tyto možnosti využijí a jak jsou společně s dětmi kreativní.

- **Budou si děti smět cvičit dovednosti jako řezbářství, lezení, práce s ohněm?**

Ano, ale vždy pod dohledem.

- **Budou mít děti možnost něco vypěstovat? (rostliny, bylinky, zeleninu nebo ovoce?)**

Samozřejmě. Pokud učitelé vytvoří a poskytnou příležitosti a správné nástroje pro takovou zkušenost, tak budou.

- **Přijdou do kontaktu se zvířaty?**

Můžou. Je zde možnost pořídit si domácího mazlíčka pro účely péče a

vzdělávání. Malá zvířata, jako zajíčci, šneci, křečci apod. Jsou v některých školkách běžná a vítaná. A samozřejmě, pokud se rodiče a učitelé domluví, mohou být představeny dny „vezměte svého mazlíčka do školky“, což umožňuje, že děti mohou své mazlíčky představit skupině a poté je rodiče vezmou zpět domů. Když chodí ven, aby navštívili a seznámili se se zvířaty, pak platí pravidlo žádná cizí zvířata nehladit, protože by mohla být nebezpečná.

- **Jak často a jakým způsobem se budou děti setkávat s technologiemi/používat ICT?**

To záleží na školce, zda se zaměřuje na ICT, poskytuje a má k dispozici stávající výukové materiály, které mohou využívat prostřednictvím technologií. V souvislosti se zkoumáním přírody je k dispozici mnoho aplikací, které lze použít pro učení a identifikaci neznámého venku, takže existují možnosti, jak využít technologii i venku!

- **Budou děti moci lézt po stromech/budou mít takovou možnost nebo smějí lézt?**

Ano, ale vždy pod dohledem. Lezení po stromech může děti naučit několik klíčových dovedností a podpořit jejich

motoriku, silnou vůli, řešení problémů atd.

- **Jaké aktivity budou probíhat ráno venku/z těch běžných?**

Jakékoli činnosti, které se dají dělat venku. Pokud dokáže učitel připravit aktivitu, která bude pro děti zajímavá, budou dělat cokoli. Mohou cvičit, číst si příběh/knihu. Pokud je k tomu vhodné počasí, učitelé mohou přenést ven jakoukoli činnost a děti mohou dělat vše venku.

- **Budou se grafomotorika a jemná motorika u dětí rozvíjet ve stejné míře jako kdyby byly uvnitř? Protože ve školce se děti učí držet tužku, lepit, stříhat atd...**

Učitelé samozřejmě mohou všechny aktivity, které dělají uvnitř, přenést ven. Venku mohou navíc využívat i přírodní materiály a s jejich pomocí podpořit grafomotoriku u dětí.

- **Nejsem velký zastánce – děti podle mě musí také kreslit, stříhat, stavět lego atd., ne jen běhat a hrát si venku. Nahradí venkovní aktivity a hry dostatečně ty vnitřní?**

Učitelé mohou v případě potřeby přenést vše, co je uvnitř a použít to venku. To zahrnuje lego, kreslení, stříhání, lepení, čtení knih a další aktivity, které můžete dělat uvnitř. Jediné, co je k tomu potřeba, jsou pořádné venkovní plochy na hraní a zásoby či potřebný materiál. Venkovní prostor navíc poskytuje svobodu pohybu, běhání, hlasitosti a užívání si čerstvého vzduchu a různých povětrnostních podmínek, které jsou pro nás, lidi, mnohem zdravější a přirozenější než omezující vnitřní prostory obehnané zdmi.

- **A nestanou se děti příliš „divokými“ a nevyrostou z nich pouze „divoká zvířata“? Bez učení uvnitř?**

Ne, „nezdivočí“, protože učitelé mohou pro děti venku stanovit stejná pravidla jako uvnitř, nebo je upravovat s využitím příležitostí venku ku prospěchu dětí. Mají tam čas klidu a/nebo klidový koutek, neběhají pořád a musí dávat pozor

na své okolí stejně jako na ostatní děti. I venku jsou děti stále součástí sociálního, nikoli „divokého“, prostředí. Kromě toho se děti mohou často zapojit do navrhování skupinových pravidel pro venkovní aktivity, jakou součástí svého učení a rozvoje kompetencí k demokracii.

- **Budou děti, které tráví tolik času venku, dostatečně připravené do školy?**

Ano, budou. A může to pro ně mít ještě větší přínos, protože děti se naučí více o povinnostech, budou všímavě pozorovat a zaznamenávat věci kolem sebe, procvičí si soustředěnost a koncentraci, zatímco budou šťastnější v hravějším venkovním prostředí bez stresu. A to znamená, že se mohou stát produktivnějšími a mít jasnější mysl, bavit se učením a hledat nové znalosti.

Výstup je součástí projektu Erasmus+ č. 2019-1-SK01-KA201-060775 s názvem Vzdělávat se venku – podpora dovedností manažerů předškolních zařízení v outdoorovém vzdělávání a péči – TAKE ME OUT II. – Šťastné dětství se odehrává venku – STEP HIGHER

Výše prezentované názory jsou názory partnerství projektu TAKE ME OUT II a nemusí vyjadřovat názory EU.

Vydal INAK, oz, Kremnica, 2022
ISBN: 978-80-974377-3-2

TAKE ME OUT

DANISH NATURE APPROACH
DNA

STROM ŽIVOTA

JAN EVANGELISTA PURKYNĚ UNIVERSITY IN ÚSTÍ NAD LABEM

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

